

ФІЛОСОФСЬКО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ ГЕНДЕРНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Актуальність теми дослідження. Демократизація та гуманізація сучасного українського суспільства передбачає орієнтацію нашої держави на встановлення єдиних загальнонародських принципів і стандартів, на їх природні засади, що є важливими для всього світового співтовариства та України зокрема. Одним із найвагоміших загальнонародських принципів є принцип рівності – визнання того, що всі люди мають бути рівними між собою незалежно від будь-яких особливостей. Однією з таких особливостей людини є її стать. І те, що має бути цінністю і для людини, і для держави, іноді стає перешкодою до реалізації особою своїх прав. Ця особливість нерідко стає руйнівною у процесі реалізації принципу рівності основних прав та свобод людини. **Мета дослідження:** принцип гендерної рівності в законодавстві України та визначено юридичні засоби і механізми подолання статевої дискримінації. **Об'єкт дослідження:** суспільні відносини, що виникають у процесі формування та реалізації гендерної політики. **Предмет дослідження:** гендерна політика в системі державного управління України. **Завдання дослідження:** здійснити філософсько-правовий аналіз такого явища, як гендерна рівність та її місця в державній політиці України. Аналізуючи становище жінки протягом всієї історії людства, слід зауважити, що традиційна наука сприймала жінок лише як об'єкт суспільних відносин, виключаючи їх від участі у суспільних процесах, вважаючи це несумісним з природою жінки та визначаючи їх символом виключно домашніх, сімейних відносин. Незважаючи на наявність певного кола визначень та ознак того, що сьогодні тлумачиться як «гендер», універсальної формули-дефініції цих понять не існує. Гендер є однією з важливих категорій стратифікації, він істотно визначає життєві можливості індивіда, формування й реалізацію його соціального потенціалу, його статус в суспільстві. Як філософська категорія «гендер» – це складний соціокультурний конструкт, який відображає відмінності в ролях, поведінці, ментальних та емоційних характеристиках чоловіка та жінки і є системою міжособистісної взаємодії, що створює, підтримує та відтворює уявлення про чоловіче і жіноче як категорії соціального порядку. З точки зору права «гендер» це – впорядкована модель соціокультурних відносин, яка передбачає рівність соціальних та юридичних можливостей, що не залежать від статі особи. Саме дослідження такого явища як гендер дозволяє подолати абстрактне розуміння людини – як позастатевої істоти – у головних виявах її суспільного життя та сформувати толерантне ставлення до світу як чоловічого, так і жіночого [2, с. 51-53]. Аналіз історичних даних свідчить про те, що в українському суспільстві жінка, а особливо жінка-мати, відіграє важливу роль у процесі формування національної свідомості та ставленні українців до ідей гендерної рівності. Необхідно відзначити особливе місце жінки в українській родині. Але не варто вважати, що жіноче начало цінується вище за чоловіче. Історично склалося так, що сферами де могла реалізуватися жінка були лише освіта, медицина та педагогіка, а сфера політики та управління державою належала виключно чоловікам. Узагальнення зарубіжного досвіду реалізації державної політики рівних прав жінок та чоловіків дає підстави стверджувати, що країни з розвинутою демократією та міжнародні організації вживають послідовні заходи щодо подолання низької репрезентативності жінок у прийнятті політичних, соціально-економічних рішень на державному рівні та у приватному секторі. А саме, запроваджуються спеціальні стратегії щодо законодавчої підтримки гендерного балансу у владних структурах усіх рівнів: квотування та моніторинг реалізації рівних прав і можливостей. Створено спеціальні державні органи і структури, міжнародні інституції, які забезпечують послідовність цих заходів і їхню інформаційну підтримку. Україна є членом багатьох міжнародних організацій, які протягом двох останніх десятиріч ставлять проблематику гендерної рівності на перші місця порядку денного. Але більшість зобов'язань України щодо гендерної рівності так і залишаються нереалізованими [3, с. 138-167]. В Україні існує три групи законодавчих засобів забезпечення гендерної рівності: положення ратифікованих Україною міжнародних Конвенцій у сфері захисту прав жінок, положення Конституції України та положення національного законодавства в усіх його галузях. Створення такої нормативної бази в Україні стало добрим підґрунтям для підвищення статусу жінки в суспільстві, але якщо у західному суспільстві розвиток демократії пов'язується з розширенням участі жінок у суспільному житті, то в Україні спостерігається розвиток протилежних тенденцій. Незважаючи на те, що на рівні законодавчої-правової бази декларується рівність можливостей для усіх соціальних і демографічних груп, гендерні диспропорції в центральних та місцевих органах влади сучасної України є яскравим прикладом порушення гендерної рівності. У системі ОВС України, як і в суспільстві загалом, дуже важливо належно оцінити й використати ті переваги, що їх несуть у собі відмінні один від одного за гендерною забарвленістю стилі поведінки. Органи внутрішніх справ результативніше будуть здійснювати свою діяльність, якщо особливості традиційної ролі поведінки чоловіків (незалежність, директивність, лідерство) та жінок (пластичність, гнучкість, відкритість у взаєминах) будуть як найефективніше використовуватися, доповнюючи одна одну. Це надасть можливість і кожній людині зокрема більшою мірою реалізувати у професійній діяльності власну особистість, надаватиме нових імпульсивних покликів до гармонізації відносин між працівниками ОВС України та сприятиме підвищенню ефективності їх діяльності [1, с. 11-18]. Гендерний підхід в освіті може бути визначений як просвітницька діяльність у напрямку спростування існування статево-гендерних стереотипів. Пріоритетним завданням освіти стає створення таких умов розвитку суспільства, які забезпечили б у майбутньому його готовність жити й успішно діяти у світі гуманістичних цінностей незалежно від статі. Саме тому гендерне навчання у вищих навчальних закладах системи МВС України є необхідним елементом формування гендерної свідомості майбутніх фахівців. **Висновки.** Дотримання прав людини формується як певний правовий ідеал, основним засобом досягнення якого є загальні принципи права. Одним із основоположних принципів права є багатоаспектний принцип рівності, за допомогою якого відображається розвиток демократії у суспільстві. Складовою загального принципу рівності є незалежність від статі. Стать є природною константою, що виражає сукупність анатомо-фізіологічних властивостей, за якими людина визначається як жінка або чоловік. Рівність статей не означає їх біологічної ідентичності або ігнорування фізичних можливостей, психічних та психологічних характеристик. Відмінності не повинні негативно відбиватися на умовах життя чоловіків і жінок, спричиняти дискримінацію. Права людини – чоловіка і жінки, як і рівність між ними, потребують постійного захисту, охорони і зміцнення.

Список використаних джерел

1. Івченко Юлія Володимирівна. Філософсько-правовий аналіз гендерної політики в Україні : Дис. канд. наук: 12.00.12. 2009. 19 с.
2. Івченко Ю. Зміст і сутність поняття «гендер» / Юлія Івченко // Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ. Спеціальний випуск. Ч.2. 2007. №3. С. 42–53.
3. Левченко К. Б. Гендерна політика в Україні: визначення, формування, управління / Катерина Борисівна Левченко. Х.: Видавництво Національного університету внутрішніх справ, 2003. 195 с.